

Savivaldybių žinios

Nr. 10 (890) 2020 m. lapkričio 21 d. Išeina šeštadieniais

LIETUVOS SAVIVALDYBĖS 2020

ALYTAUS REGIONAS: VIZIJA IR TIKROVĖ.

*Kas vienija visas penkias
regiono savivaldybes?*

2–9 p.

Regionas prie Nemuno išsiskiria valstybės saugomų teritorijų gausa, gamtos savitumu, kultūros tradicijomis.

DEŠIMTMETĮ MARIJAMPOLĖS REGIONE ATLIEKŲ TVARKYMAS NEBRANGSTA	14–15 p.
MINDAUGAS SINKEVIČIUS: GERIAUSIAS LAIKAS JUDĖTI Į PRIEKĮ – DABAR	17 p.
LIETUVOS REGIONŲ MAGNETAI – GERIAUSI PROJEKTAI	18–21 p.
PASALIO LIETUVA. SUVIENYTA LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ LATVIJOJE: MĄSTOME OPTIMISTIŠKAI	22–23 p.

NERIJUS CESIULIS
*Alytaus regioninės plėtros
 tarybos pirmininkas
 Alytaus miesto meras*

Agnė ČEPLINSKIENĖ

Alytaus regiono vizija 2021 m. – konkurencingos augančios ekonomikos, darnios bendruomenės, savitais turizmu, rekreaciniais ir gamtos ištekliais pasižymintis, kultūrinį paveldą puoselėjantis Pietų Lietuvos regionas. Regiono centras – Alytus. Yra penkios savivaldybės: Alytaus miesto, Alytaus rajono, Druskininkų, Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybės. Šioje teritorijoje gyvena daugiau kaip 134 tūkst. gyventojų.

Tai pats miškingiausias regionas Lietuvoje. Miškai sudaro apie 44 proc. visos jo teritorijos. Regionas garsėja savita ir unikalia architektūra, autentiškomis liaudies meno tradicijomis. Iš kitų šalies regionų išsiskiria valstybės saugomų teritorijų gausa, gamtos savitumu, kultūros tradicijomis, ekologine pusiausvyra, tradicinių verslų plėtojimu, geromis sąlygomis pažintiniam pėsčiųjų, vandens ir dviračių turizmui. Tai regionas, turintis etnografinių ir kalbinių ypatumų, nuo XIX a. vadinamas Dzūkija.

STATUSO PAKEITIMAS DUOS PRAKTIŠNĖS NAUDOS

Šiais metais priimtas Regioninės plėtros įstatymo nauja redakcija, kurioje numatytas regi-

onų plėtros tarybų statuso pakeitimas. Visos penkios Alytaus regiono savivaldybės labai greitai susitarė kartu steigti Regiono plėtros tarybą taip, kaip numatyta Regioninės plėtros įstatyme. Šiuo metu kiekviena savivaldybė atlieka savo namų darbus – pritarimą steigti ir dalyvauti Regiono plėtros taryboje svarsto savo savivaldybių tarybose. Alytaus miesto savivaldybės taryba spalio mėnesį jau yra priėmusi tarybos sprendimą dėl Regiono plėtros tarybos steigimo, o taip pat tarybos sprendimu yra delegavusi tarybos narį į Alytaus regiono plėtros tarybos kolegiją. Kiek žinau, kolegos analogiškus sprendimus planuoja priimti artimiausiu metu, – Alytaus regiono plėtros tarybos steigimo eigą apžvelgia tarybos pirmininkas Alytaus miesto meras Nerijus Cesiulis. – Kai turėsime visų penkių savivaldybių tarybų sprendimus, bus šaukiamas steigiamasis susirinkimas ir pasirašoma steigimo sutartis.”

Kaip pabrėžia tarybos pirmininkas, juridinio asmens suteikimas regiono plėtros taryboms duos tam tikros praktinės naudos. „Kad ir tarptautinio bendradarbiavimo sritis. Alytaus regionas tuomet, kada dar buvo apskritys, labai aktyviai bendradarbiavo su Švedijos ir Norvegijos regionais. Visą bendradarbiavimą kuravo ir bendrus projektus tuomet rengė ir

įgyvendino apskrities administracija. Nėlikus minėtos administracijos, nunyko ir bendradarbiavimas bei kontaktai su minėtais regionais, nors mokyti iš jų tikrai turėjome ir turime ko, – mintimis dalijasi Nerijus Cesiulis. – Taip pat juridinio asmens statusas, mano nuomone, paskatins bendrą viso regiono vystymąsi rengiant visam regionui bendrus regioninius projektus. Šiuo metu visi projektai praktiškai yra savivaldybių lygmens, kadangi kiekviena savivaldybė kovoja už save, tarp savivaldybių jaučiama konkurencija, nors tam tokiose srityse reikalinga viena bendra regiono vizija, o ne kiekvienos savivaldybės atskirai.”

Regiono centras Alytus sparčiai tvarkosi.

REGIONUOSE – PANAŠŲ PRIVALUMAI IR TRŪKUMAI

Pasiteiravus, kokie Alytaus regiono privalumai, palyginti su kitais regionais, tarybos pirmininkas didelių išskirtinimų neįžvelgia. „Rengdami regiono specializaciją lyginome save su kitais regionais ir, deja, teko pripažinti, kad Lietuvoje yra vos keli aiškiai privalumais išsiskiriantys regionai. Tai Vilnius ir Klaipėda. Visi kiti turi labai panašius privalumus ir susiduria su tais pačiais trūkumais. Regione mes turime ir turizmą (Druskininkai), ir pramonę bei verslą (Alytus) ir žemės ūkį (Varėnos, Alytaus ir Lazdijų rajonai), – regioną apibūdina tarybos pirmininkas. – Kas visas penkias regiono savivaldybes vienija? Tai nuostabi ir švari gamta, kurią mes ir turime išsaugoti. Įvertinus visas šias aplinkybes ir planuojama regiono plėtra. Ji visa projektais suguls į Regiono plėtros planą, kurį ir rengs sukurta Regiono plėtros taryba.“

Kaip teigia pašnekovas, galimybių plėtoti bendrus projektus yra nemažai. „Manau, kad regiono mastu turėtų būti vykdomi viešojo

transporto optimizavimo projektai, taip pat antro lygio sveikatos paslaugų gerinimo projektai. Be abejo, turizmo maršrutai ir projektai taip pat turėtų būti vystomi bendrai. Komunalinio ūkio problemos – vandentvarka, atliekų tvarkymas – taip pat yra tos sritys, apie kurias kai kuriais atvejais galima pagalvoti regiono mastu“, – svarsto pirmininkas.

ALYTUS – JAUKESNIS GYVENTOJAMS IR PATRAUKLESNIS SVEČIAMS

Kaip teigia Alytaus miesto meras Nerijus Cesiulis, nepaisant pandemijos ir karantinų, savivaldybės projektai nesustojo. „Šiomet Alytuje kaip niekad daug asfaltuojama kelių, įrenginėjamos žiedinės sankryžos. Miestas sparčiai tvarkosi. Su centrine valdžia pavyko susitarti dėl viaduko. Sutvarkytas Alytaus kultūros centras – ir vidus, ir išorė, Dzūkijos mokykla kartu su neįgaliųjų pastatu, modernizuojamos švietimo įstaigos – Vidzgirio progimnazija, lopšelis-darželis „Girinukas“. Ant visuomeninių pastatų įrengiamos šešios saulės jėgainės.

modernizuojamos apšvietimo sistemos, – darbus vardija miesto meras. – Pasidžiaugti per šiuos metus tikrai turime kuo. Svarbiausia, nesustoti ir toliau kurti tokį miestą, kuriame būtų gera gyventi mums visiems.“

ŽVILGSNIS Į 2021-UOSIUS

Artėjančiais 2021 metais laukia ne mažiau svarbūs darbai. Turi būti baigtas ir patvirtintas šiuo metu rengiamas naujas plėtros planas iki 2030, pradėtos įgyvendinti jame numatytos priemonės. „Taip pat Regiono plėtros taryboje turėsime parengti ir patvirtinti Regiono plėtros planą ir jo priemones. Situacija dėl COVID įtempta, savivaldybės biudžetas labai stipriai mažėja, todėl laukia tikrai nemaži iššūkiai kaip subalansuoti ir gyventi taip, kad išgyventų visos įstaigos ir paslaugos būtų teikiamos ne mažesne apimtimi. Turime vilčių ir iš DNR plano, ir iš ateinančios ES perspektyvos. Kitaip tariant, ruošiamės blogiausiam, tačiau nuoširdžiai tikimės geriausio“, – pabrėžia Alytaus miesto meras Nerijus Cesiulis.

Savivaldybių žinios

„Savivaldybių žinios“
leidžiamas nuo 1996 m.

Markučių g. 15, LT-11347 Vilnius,
el. p. info@savzinios.lt, interneto svetainė www.savzinios.lt
Direktorė Lina Belevičienė, tel. 8685 39454,
redaktorius Romas Girklys, tel. 8685 39452,
Facebook savzinios leva Cataldo, cataldoieva@gmail.com

Spausdina AB „Spauda“,
Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius,
www.spauda.com
ISSN 1392–2467

Mūsų partneris

Mano Kraštas

*Nemunu pro Punią plauks ne tik laivas,
bet ir keltas, kuris sujungs piliakalnį
su Puntos šilu.*

ALYTAUS RAJONAS

Daiva PAULAUŠKAITĖ

TIKSLAS – KUO GREIČIAU SUFORMUOTI TARYBOS ADMINISTRACIJĄ

Alytaus rajono savivaldybės taryba lapkričio 12 d. posėdyje nusprendė steigti naują savarankišką juridinį asmenį – Alytaus regiono plėtros tarybą. „Pritarėme steigimo Sutarties ir Nuostatų projektams, už kuriuos Alytaus regiono plėtros tarybos steigiamajame susirinkime aš esu įpareigotas balsuoti kaip Alytaus rajono savivaldybės vadovas. Tarybos kolegiją sudarys 10 delegatų – po du iš visų penkių regiono savivaldybių. Alytaus rajono savivaldybėi kartu su manim atstovaus vicemerė Dalia Kitavičienė, – apie Regioninės plėtros įstatymo nuostatų įgyvendinimą pasakoja Alytaus rajono meras Algirdas Vrubliauskas. – Manau, kad artimiausiu metu tarybos kolegija pasirašys steigimo Sutartį ir Nuostatus, o visuotinis regiono narių susirinkimas patvirtins minėtus dokumentus.“

Mero teigimu, savivaldybės tikslas – kuo greičiau suformuoti Alytaus plėtros tarybos administraciją, rengti bendrus regiono projektus ir priimti savarankiškus sprendimus, kurie bus naudingi visam Pietų Lietuvos kraštui. „Esu tikras, kad, veikdamos kartu ir išvien, mūsų savivaldybės daugelį svarbių klausimų galės spręsti kompleksiskai, per bendrus projektus galės gauti ir įsisavinti daugiau lėšų, tokiu būdu konkuruoti su kitais regionais. Gali būti ir taip, kad mūsų projektai taps ambicingesni, persikels į kitų gretimų savivaldybių teritorijas, tačiau visa tai tik pasitarnaus geresniam, gražesniai krašto gyvenimui, – lūkesčiais dalijasi

pašnekovas. – Siekiame spartinti socialinę, ekonominę regiono plėtrą, darnų urbanizuotų teritorijų vystymą, mažinti atskirų regiono savivaldybių skirtumus.“

Kaip teigia Algirdas Vrubliauskas, Alytaus regiono plėtros taryba kelia sau uždavinį tapti lygiaverte kitų savivaldos ir centrinės valdžios institucijų partnere planuojant investicijas bei socialinius ir ekonominius regiono projektus. „Mes aktyviai dalyvausime Vyriausybei atrenkant šiuos projektus ir teiksime savo išvadas dėl finansavimo, teiksime pasiūlymus Vidaus reikalų ministerijai ir Nacionalinei regioninės politikos tarybai visais regioninės politikos formavimo bei įgyvendinimo klausimais, – kalba meras. – Turime savo viziją, kaip tvarkyti regioną konkurencingos, augančios ekonomikos sąlygomis, kaip skatinti darnios bendruomenės formavimąsi, panaudoti gamtos išteklius turizmui ir rekreacijai, kartu – puoselėti kultūrinį Pietų Lietuvos paveldą.“

Pasak mero, vadovaudamiesi šia vizija, savivaldybė įsipareigojo per artimiausią mėnesį parengti Ateities ekonomikos DNR plano Alytaus regiono plėtros projektą, kuriame bus išgrynintos atskirų savivaldybių stiprybės ir bus kuriamos bendros galimybės, savivaldybės, palaikydamos viena kitą stiprins regioną, racionaliai panaudodamos naują ES finansinę perspektyvą. „Esu įsitikinęs, kad Alytaus regionas turi potencialo ir gali tapti vienu iš Lietuvos regioninės politikos lyderių“, – teigia meras. – Finansų ministerija yra parengusi ilgalaikių investicijų ekonomikos skatinimui planą. Diskutuosime ir tarsimės visi: savivaldybių tarybų nariai, verslo ir pilietinės visuomenės atstovai, mūsų regione rinkti Seimo nariai, kad

Algirdas VRUBLIAUSKAS
Alytaus rajono meras

parengtume Alytaus regiono DNR metmenis. Mes turime būti valstybės ateities ekonomikos DNR plane, susitarti dėl investicijų, vadinaimojo gerovės portfelio. Tai darome jau dabar, nelaukdami nurodymų, nes tai mūsų regiono interesus.“

PIRMUMAS – APLINKAI DRAUGIŠKIEMS PROJEKTAMS

„Mano nuomone, pirmiausia tai – darnūs aplinkai ir gamtai projektai: atsinaujinančių energijos šaltinių, susisiekimo gerinimo, turizmo planai. Jie kurtų palankią aplinką, ekonominę struktūrą investicijoms ir verslo vystymui. Taip pat turime vietos bendruomenėms duoti įrankius, kuriais būtų skatinamas gyventojų aktyvumas, verslumas, kultūros paveldo puoselėjimas, mažinama socialinė atskirtis, – apie galimus bendrus regiono projektus mintimis dalijasi Alytaus rajono meras. – Alytaus rajone jau kelis metus vykdomė atsinaujinančių energijos šaltinių įdiegimo projektus, padedame gyventojams. Keičiantys senus šildymo katilus gyventojai, be valstybės paramos, gauna ir 10 proc. savivaldybės paramą. Šiais metais pradėjome remti buitinių nuotekų įsirengimą – skiriame iš savivaldybės biudžeto po 300 eurų. Saulės elektrinės jau įrengtos šešiuose savivaldybės įstaigų pastatuose, „žaliąją“ energiją bus

gaminama dar septyniuose švietimo, sveikatos apsaugos įstaigose.“

Meras pabrėžia, kad galimybes diegti atsinaujinančius energijos šaltinius mato ir verslas. Jau vyksta vėjo jėgainių parko įrengimo paruošiamieji darbai Simno seniūnijoje. Diskutuojama apie vandentvarkos projektą, kelių tvarkymą, naujų dviračių takų tiesimą. Ypač svarbus regiono objektas – kelias Alytus–Kaunas, kuriam verkiant reikia remonto.

Pasak pašnekovo, kalbant apie regiono transporto linijas, neabejotinai iškils laivybos (kroviinių ir keleivių gabenimo) Nemuno upe projektas, taip pat – aviacijos panaudojimo galimybė, bendri kultūriniai maršrutai, tokie, kaip, pvz., Jokūbo kelias ir kt. Kalbant apie ekonomikos, ekologijos bendrus projektus, siūlysime modernų žemės ūkio tvarkymą, įgyvendinant vadinamojo trąšų žemėlapiu sukūrimą.

RAJONUI SVARBŪS PROJEKTAI

„Labai džiaugiamės atnaujintu Kurnėnų mokyklos kompleksu. 1934–1936 m. pastatyta unikali mokykla – Amerikos lietuvių Lauryno Radziukyno išskirtinis projektas, dovana Lietuvai. Šiemet ją atnaujinome, prikėlėme naujam gyvenimui. Per metus atlikome kultūros paveldo statusą turinčio komplekso tvarkymo darbus, išsaugojome labai daug autentiškos. Čia bus sudarytos sąlygos tradiciniams amatams, organizuojamos edukacijos, parodos, kultūriniai ir švietėjiški renginiai bei šventės. Mes turime perlą – toliau tęsime darbus, kad jis pradėtų švytėti, kad jame būtų įvairios veiklos! – savivaldybės įgyvendintus projektus apžvelgia meras. – Nors ir pandemijos režimu, bet šventėme Simno – mažosios kultūros sostinės metus, Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios 500 metų jubiliejų. Didelį projektą įgyvendiname Miklusėnų gyvenvietėje – suremontuo-

tos gatvės, apšvietimas, įrengtos laisvalaikio zonos. Džiaugiamės, kad daugiau jaunų žmonių apsigyvena Alytaus rajone. Stengiamės sukurti jiems palankias darbo ir gyvenimo sąlygas, artiname prie žmonių švietimo, sveikatos priežiūros paslaugas, rajone teikiamos mobilios medicininės paslaugos, kurios ypač aktualios COVID-19 pandemijos metu.“

Meras pažymi, kad vienas svarbių projektų – mobiliosios ambulatorijos, kuriose įrengta moderniausia įranga ir kurios pagal poreikį gali atvykti į bet kurią rajono gyvenvietę.

Kaip pabrėžia meras, Alytaus rajono ekonomikos pagrindą lemia vietos ištekliai, tokie, kaip žemės ūkis ir jo produkcijos perdirbimas, medienos perdirbimas, turizmo ir poilsio paslaugos, kuriems augti, plėstis, kurtis yra geros geografinės bei infrastruktūros galimybės, sudaromos administracinės sąlygos. „Remiame verslą, nustatome tik simbolinius mokesčius, geriname kelių, aplinkos infrastruktūrą. Pavyzdžiui, individualios veiklos licenciją mūsų rajone galima įsigyti vos už 1 eurą. Analizuojame poreikį ir galimybes atnaujinti buvusį aerodromą Krokialaukio seniūnijoje. Randame naujų plotų veiklai. Sutvarkėme valstybinėje žemėje stovėjusius bešeimininkius pastatus ir sklypus. Tas teritorijas pritaikysime viešiesiems poreikiams arba pasiūlysiame verslui“, – savivaldybės veiklą apžvelgia meras.

Rajono galimybes ir potencialą įvertina ir žmonės – jie į Alytaus rajoną keliais gyventi ne tik iš šalia esančio Alytaus miesto, bet ir kitų vietovių, grįžta iš didmiesčių, užsienio. Jaunėja gyventojų amžius. Gimus vaikui, savivaldybė tėvams skiria 500 eurų išmoką.

„Rajono gyvenvietėse įrengėme 23 daugiafunkcines sporto aikšteles. Kultūros centras, jo filialai, savivaldybės remiamos bendruomenės šiemet surengė daugiau kaip 60 įvairių kultūros renginių, efektyvus vaikų ir suaugusiųjų

neformalusis ugdymas. Tai skatina žmonių bendruomeniškumą. Be žemės ūkio veiklos, Alytaus rajone skatiname pramonės ir verslo įmonių kūrimąsi, jų šiemet įkurta daugiau. Viena iš didžiausių – užsienio kapitalo įmonė „Vita Baltic“, turime gerai išvystytą baldų pramonę. Skatiname gyventojus imtis kaimo turizmo, vandens pramogų, sezoninės prekybos poilsio vietose, kulinarinio paveldo pristatymo, edukacijos ir kitokių įdomių, retų verslų, pavyzdžiui. komerciniams tikslams skirtų medžių paulownia tomentosa auginimo“, – rajoną apibūdina meras.

ŽVILGSNIS Į 2021-UOSIUS METUS

„Šiuo metu rengiamas 2021–2028 m. strateginis plėtros planas, kuriame numatysime kelių tolyn. Prioritetas – tvarti, darni ekonomikos plėtra ir išvystyta infrastruktūra, veiklios, susitelkusios bendruomenės, kurių rajone yra net 61. Taip pat svarbu – socialiai atsakinga savivalda, sveingas, žalias, turistams įdomus rajonas, – planais dalijasi Alytaus rajono meras Algirdas Vrubliauskas. – Ateinančiais metais daugiau veiklų bus Kurnėnų mokykloje, įrengsime muziejų prie populiaraus Butrimonių miestelio fontano. Rajonas bus dar „žalesnis“ – diegsime saulės elektrines viešuosiuose pastatuose. Tikimės, kad pajudės Punios piliakalnio tvarkymo darbų projektas, kurį, mums dalyvaujant kaip partneriams, įgyvendina Nemuno kilpų regioninio parko direkcija. Šalia per Nemuną kursuojančio laivo prie Punios piliakalnio turėtų atsirasti keltas. Jis sujungs Punios miestelį ir nuostabaus grožio Punios šilą, kuriame planuojame įrengti atskiras rekreacines zonas. Žinoma, toliau bus tvarkomi keliai, viešosios erdvės. Pandemija lėtina veiklas, bet tikiuosi, kad ir savivaldybė, ir verslas išnaudosime visas galimybes judėti į priekį, darysime viską, kad Dzukijos, Pietų Lietuvos krašto žmonės gyventų geriau ir šviesiau.“

BIRŠTONO KURORTAS SIŪLO DERINTI NUOTOLINĮ DARBĄ IR LAISVALAIKĮ

Sandra PILKAUSKIENĖ

Lietuvoje paskelbus karantiną, Birštono kurorte paslaugas teikia 38 apgyvendinimo objektai ir 9 maitinimo įstaigos, gaminančios maistą ir siūlančios jį išsinešti į namus. Dėl sveikatinimo paslaugų ir puikios miesto infrastruktūros į kurortą atvykę svečiai ras ką veikti visą karantino laikotarpį. Birštonas yra puiki vieta nuotoliniam darbui: atvykus ilgesniam laikui čia galima suderinti darbą ir sveikatinimą.

„Karantino laikotarpiu miestas ir toliau atviras svečiams, norintiems pažinti kurortą, sveikatinintis, kvėpuoti grynu oru, sportuoti ir išbandyti naujus turistinius maršrutus. Birštono privalumas – sveikatinimo procesai prasideda tik išėjus iš gyvenamosios vietos, todėl laikantis saugumo reikalavimų, čia galima puikiai derinti imuniteto stiprinimą su nuotoliniu darbu“, – teigia Birštono turizmo informacijos centro direktorė Rūta Kapačinskaitė.

Atvykusieji į kurortą gali mėgautis jaukių vilų, poilsio namų, apartamentų ir viešbučių teikiamomis paslaugomis. Šiuo laikotarpiu Birštone veikia 38 apgyvendinimo įstaigos, tarp kurių 4 didieji objektai – medi-

cininės paskirties paslaugas teikiančios „Eglės sanatorija“, „Tulpės“ sanatorija, sanatorija „Versmė“ ir viešbutis „Vytautas Mineral SPA“ ir kiti. Veiklą karantino laikotarpiu sustabdė viešbučiai „Royal SPA Residence“ ir „Vytautas Active“.

Visa kurorto infrastruktūra yra puikiai pritaikyta kokybiško laiko leidimui gamtoje. Birštono savivaldybė garsėja puikiai įrengtomis, nemokamai visiems prieinamomis erdvėmis, kurios viena nuo kitos yra išsidėsčiusios nedideliais atstumais: Nemuno kilpų apžvalgos bokštas, Druskučio vandens garinimo bokštas, Nemuno krantinė, Žvėrinčiaus miškas, Miesto centrinis parkas, Vytauto parkas, piliakalnis ir kitos erdvės. Aktyvaus laisvalaikio mėgėjus kviečiame pasisiūsti „Visit Birštonas“ mobiliąją programėlę (<https://apple.co/3le9nL1>), kurioje rasite įdomiausių kurorto maršrutus, lankytinas vietas, interaktyvias edukacijas ir kitą aktualią informaciją. Renginių organizatoriai „Čiulbaulba“ ir „Train Brain“ kurorte teikia bekontaktes ekskursijas, jas išbandyti galima ir karantino metu.

DEŠIMTMETĮ MARIJAMPOLĖS REGIONE ATLIEKŲ TVARKYMAS NEBRANGSTA

Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo kainos skirtingose Lietuvos savivaldybėse gan skirtingos ir skirtingai skaičiuojamos, tad jos vos ne kasmet keičiasi. Kainas keisti priverčia ir plečiamas paslaugų ratas, ir atsirandantys nauji ekologiniai, taršos mokesčiai. Marijampolės regione kainos už mišrių komunalinių atliekų tvarkymą ir po 2016 metais priimto Vyriausybės nutarimo, išgryninusio atliekų tvarkymo kainodarą, nepaisant atsirandančių naujų regioninio atliekų tvarkymo centro išlaidų, nesikeičia beveik dešimt metų.

MARIJAMPOLĖJE SUKURTA VIENINGA SISTEMA

Kaip teigia Marijampolės regiono atliekų tvarkymo centro direktorius Algirdas Bagušinskas, sutvarkyti komunalines atliekas gyventojams nebranginant paslaugos padeda visame regione veikianti vieninga atliekų tvarkymo sistema. „Anksčiau ir Marijampolės regiono gyventojai už atliekų tvarkymą mokėdavo skirtingai, nes buvo galimybė jiems pasirinkti mokėti rinkliavą arba sudaryti sutartis su paslaugų administratoriumi UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centru (toliau – MAATC), tačiau tarifai net ir pasirenkant skirtingą mokėjimo būdą buvo vienodi visiems fiziniams ir juridiniams asmenims. Kurti vieningą atliekų tvarkymo sistemą pradėjome dar man dirbant Vilkaviškio rajono savivaldybėje. Tada visos penkios regiono savivaldybės pasirašė Jungtinės veiklos sutartį dėl tokios sistemos sukūrimo, susitarėme dėl konkre-

čios regioninio sąvartyno vietos. Ieškojome galimybių pigiausiai teikti paslaugas gyventojams, buvo atrinkta viena paslaugas teikianti bendrovė mišrioms komunalinėms atliekoms surinkti visose penkiose regiono savivaldybėse. Vienas siūlymų Vyriausybės nutarime dėl tarifų ir mišrių komunalinių atliekų kainodaros išgryninimo buvo paslaugų kainą skaičiuoti ne nuo atliekų turėtojų valdomo nekilnojamojo turto ploto, o nuo asmenų skaičiaus. Atliekas juk sukuria ne plotas, o žmogus. Aštuonis mėnesius vyko aktyvios diskusijos darbo grupėje, sudarytoje iš visų regiono savivaldybių atstovų, bet užtat sprendimus visos penkios savivaldybės savo tarybose priėmė per vieną savaitę. Buvo nuspręsta, kad atliekų sutvarkymo kaina vienam žmogui turi išlikti vienoda visame regione – kaip ir buvo sutarta pasirašant 2003 metais Jungtinės veiklos sutartį, nevertinant, kiek ta savivaldybė yra nutolusi nuo sąvartyno, – patirtimi dalijasi Algirdas

Bagušinskas. – Dabar kiekvienas Marijampolės regiono gyventojas už atliekų sutvarkymą per mėnesį moka 2,11 euro su PVM. Didžiausias žmonių skaičius, nuo kurio šeimai skaičiuojamas mokestis už atliekų sutvarkymą, taip pat turi ribą. Pastovioji mokesčio dalis skaičiuojama daugiausiai trims, o kintamoji – keturiems asmenims. Tad jei šeimoje bus 4, 7 ar 10 asmenų, šeima už atliekų sutvarkymą per mėnesį mokės tik 7,36 euro.“

Šiuo metu visi finansiniai srautai už mišrių komunalinių atliekų tvarkymą vyksta per UAB MAATC, bet ne per savivaldybes; su visais fiziniams ir juridiniams asmenims dirbama tik pagal sutartis, nes rinkliava nenaudojama nei vienoje regiono savivaldybėje. Bendras mokumas už mišrių komunalinių atliekų tvarkymą – 99 proc., vidutiniai atliekų tvarkymo kaštai namų ūkiui tarp Lietuvos regionų Marijampolėje mažiausi – 41,94 eurai per metus, Lietuvos vidurkis – 46,86 eurai per metus.

Centras perėmė didžiąją dalį mišrių komunalinių atliekų tvarkymo funkcijų

Atrodo, nieko keisto, kad regioniniai atliekų tvarkymo centrai aplimpa kitomis įmonėmis. Kažkas tvarko sąvartyną, kažkas rūšiuoja atliekas, kažkas jas surenka.

„Kai prieš šešerius metus pradėjau vadovauti Marijampolės regiono atliekų tvarkymo centrui, panaši situacija buvo ir pas mus, – prisiminė

MAATC direktorius. - Centro skolos sukosi apie milijoną eurų, didžioji dalis jų – samdytiems paslaugų tiekėjams. Pradėjome galvoti, kaip sumažinti mokėjimus už samdomas paslaugas, nedidinti tarifų, ginant viešąjį interesą racionaliai naudoti surinktas pajamas, išgryninti realius kaštus. Pirmiausia nusprendėme patys pradėti eksploatuoti sąvartyną, kai pasibaigė sutarties su konkursą laimėjusiu operatoriumi terminas. MBA (mechaninio biologinio atliekų apdorojimo įrenginiai) už dyką buvo perduoti įrenginių gamyklą stačiusiai bendrovei „NEG Recycling“, kuri nevykdė sutartinių įsipareigojimų, o pradėjo reikalauti kelti paslaugų tarifus. Taigi teko imtis tam tikrų atliekų tvarkymo administravimo pertvarkymų. Manau, kad toks sprendimas buvo teisingas ir tai patvirtina gyventojams paslaugų kaina“.

PERTVARKAS LYDĖJO TEISMAI

„UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro viešąjį konkursą šalia Marijampolės regioninio sąvartyno pastatyti mechaninio biologinio atliekų (MBA) apdorojimo įrenginius ir juos eksploatuoti ne mažiau 10 metų buvo laimėjęs UAB „NEG Recycling“, – pasakoja Algirdas Bagušinskas.

Įrenginių operatorė buvo įsipareigojusi nepertvarkyti rūšiuoti ir apdoroti visas Marijampolės regiono mišrias komunalines atliekas, atskirti ir realizuoti antrines žaliavas, gaminti techninį kompostą. Pagal sutarties dokumentus „NEG Recycling“ buvo įsipareigojusi iš mišrių komunalinių atliekų srauto atrinkti ne mažiau 10 procentų antrinių žaliavų, gaminti kietąjį atgautąjį kurą ir jį realizuoti.

„NEG Recycling“ privalėjo paleisti MBA įrenginius 2016 metų sausio 1 dieną, tačiau darbai vėlavę, gamykla pradėjo veikti tik 2016 metų balandžio 11 d. Tai jau buvo sutartinių įsipareigojimų nesilaikymas, – susidariusią situaciją apibūdina Algirdas Bagušinskas – Nė vieną mėnesį operatorius nevykdė įsipareigojimo atrinkti 10 proc. antrinių žaliavų, jų tebedavė atrenkama tik apie 2 proc. Dar vėliau, „NEG Recycling“ pradėjo reikalauti, kad mes paimtume ir išvežtume deginti atrinktas degias atliekas, kurių operatorius sukauptė gamyklos teritorijoje apie 7500 tonų ir niekur jų nerealizavo, nes už degių atliekų deginimą reikėjo mokėti jėgainėms“.

Kaip pabrėžia centro direktorius, nutraukus sutartį UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centrui šias operatoriaus sukauptas degias atliekas teko išvežti į Klaipėdos „Fortum“ jėgainę sudeginti, už tai teko sumokėti po 65 eurus už toną. Tai padaryti užteko MBA įrenginių eksploatavimo sąmatoje numatytų išlaidų, nereikėjo skolintis pinigų ar kelti tarifų. O pagal sutartį „NEG Recycling“ bendrovė buvo įsipareigojusi iš marijampoliečių atliekų gaminti produktą – kietąjį atgautąjį kurą – ir jį parduoti bei gauti pajamas kaip už produktą, tačiau to nedarė.

Kai MBA įrenginių teritorijoje buvo sukaupta 7500 tonų degių atliekų, o tai gerokai

viršijo taršos leidime leistinus kiekius, ir įrenginių teritorijoje tapo nesaugu net ten dirbantiems žmonėms, aplinkosaugos inspektoriai pagrasino, kad įrenginių gamyklos veikla bus nutraukta.

„2017 metų rugsėjo 27 d. „NEG Recycling“ pati savavališkai sustabdė MBA įrenginių veiklą ir atsisakė priimti apdorojimui Marijampolės regiono mišrias komunalines atliekas. Operatorius visur skelbė, kad neveikiant MBA įrenginiams Marijampolei gresia ekologinė katastrofa, grėsmę kelia aplink MBA įrenginius sukaupti tūkstančiai tonų netvarkomų degių atliekų. Buvo bandoma eskaluoti žinią, kad dėl už ES paramos lėšas statytų Marijampolės MBA veiklos nutraukimo Lietuvai gali tekti mokėti baudas ir grąžinti Europos Sąjungai 10 milijonų eurų“, – buvusius išgyvenimus prisimena Algirdas Bagušinskas.

Tiesa, straipsnius, kuriuose buvo kaltinamas Marijampolės regiono atliekų tvarkymo centras ir jos vadovas Algirdas Bagušinskas, Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnybos, ir Visuomenės informavimo etikos komisijos sprendimu teko paneigti, nes buvo pripažinta, kad juose paskleista tikrovės neatitinkanti informacija, o draudimo bendrovė išmokėjo kompensaciją MAATC ir jo vadovo įvaizdžiui atstatyti.

„Mes pasirinkome teisinį kelią, – sakė UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro veiklos administravimo skyriaus vadovė Irma Petrauskienė. – Kreipėmės į teismą. Kai 2018 metų kovo 13 d. teismas pripažino, kad UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro ir UAB „NEG Recycling“ sutartis yra nutraukta teisėtai ir ji nevykdo veiklos, paprašėme operatorių mums perduoti MBA įrenginius. Tačiau geranoriško bendradarbiavimo nebuvo, todėl 2018 metų balandžio pradžioje pagal teismo sprendimą MBA įrenginius perėmėme su antstolių pagalba, atnaujinome jų veiklą“.

Dabar visos marijampoliečių mišrios komunalinės atliekos yra MBA įrenginiuose išrūšiuojamos ir perdirbamos. Nors antrinių žaliavų mišrioje komunalinėse atliekose dėl objektyvių priežasčių – geresnio rūšiavimo namų ūkiuose, kuriems buvo išdalinti atskiri stiklui, antrinėms žaliavoms surinkti skirti konteineriai; taros depozito sistemos atsi-radimo – yra mažiau, Marijampolės MBA jų atrenkama daugiausiai Lietuvoje, 4,3 procento (šalyje – apie 3 proc.). 2019 m. Marijampolės regione surinkta 63,5 tūkst. tonų atliekų, išrūšiuojamas 11,4 tūkst. tonos perduotos šaliniui sąvartyną. „Tik nėra gerai, kad Lietuvoje sunkiai skinasi kelią atrinktų antrinių atliekų perdirbimas. Didelė dalis antrinių žaliavų, atgautų iš atliekų, išvežama į užsienį, taip prarandama galimybė mūsų šalyje kurti didesnę pridėtinąją vertę, norėtusi, kad rengiant Valstybinį atliekų tvarkymo ir prevencijos planą 2021–2027 metams tai būtų įvertinta“, – pabrėžia Algirdas Bagušinskas.

Marijampolės regiono atliekų tvarkymo centro skolos sukosi apie milijoną eurų, didžioji dalis jų – samdytiems paslaugų tiekėjams. Pradėjome galvoti, kaip sumažinti mokėjimus už samdomas paslaugas, nedidinti tarifų, ginant viešąjį interesą racionaliai naudoti surinktas pajamas

TEISMŲ MARATONAS BAIGĖSI PERGALE

Kaip pažymi Irma Petrauskienė, nors MBA įrenginius, kurių vertė per 10 milijonų eurų, už Europos Sąjungos paramos ir savo lėšas pastatė UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras, UAB „NEG Recycling“, net ir nevykdydama savo sutartinių reikalavimų ir pati nutraukusi MBA veiklą, siekė ir toliau gauti nemažų pajamų. Ši bendrovė kreipėsi į teismus ir paprašė, kad teismas ne tik atkurtų sutarties galiojimą, bet ir pakeistų pasirašytos sutarties sąlygas – teismas leistų nevykdyti sutartinių įsipareigojimų atrinkti 10 proc. antrinių žaliavų, teismas leistų negaminti sutartyje numatyto kietojo atgautojo kuro.

Tačiau Kauno apygardos teismas „NEG Recycling“ ieškinius atmetė, o Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija priėmė naują sprendimą – teismo sprendimu nutraukti sutartį tarp UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro ir UAB „NEG Recycling“. Apeliacinis teismas nenagrinėjo sutarties nutraukimo sąlygų ir šį klausimą grąžino nagrinėti pirmos instancijos teismui – Kauno apygardos teismui. Lietuvos aukščiausiasis teismas šią apeliacinio teismo nutartį paliko nepakeistą.

Spalio 14 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo civilinių bylų kolegija galutinai ir neskundžiamai pripažino – UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras, nutraukdamas sutartį su mechaninio biologinio atliekų apdorojimo įrenginių operatorė UAB „NEG Recyclin“, savo teises ir visuomenės interesus gynė tinkamai, todėl sutarties tarp šių bendrovių galiojimo atkūrimas nėra įmanomas.

„Su „NEG Recycling“ iki tokios mums palankios aukščiausiojo teismo kolegijos nutarties teko praeiti ilgą bylinėjimosi teismuose kelią ir patirti įvairias psichologines, moralines, visuomenės klaidinimo poveikio formas, – pripažino UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro direktorius Algirdas Bagušinskas. – Tačiau įrodėme, kad nesilaikančio sutarties sąlygų operatoriaus paslaugų atsisakėme teisėtai, kartu apgynėme ir visų Marijampolės apskrities gyventojų interesus“.

MINDAUGAS SINKEVIČIUS: GERIAUSIAS LAIKAS JUDĖTI Į PRIEKĄ – DABAR

Nepaisant pandemijos sukeltų sunkumų, kitų metų biudžeto derinimo savivalda laukė viltingai. Šiomet kaip niekada įrodėme, kad galime tvarkytis ir savarankiškai, ir dirbti komandoje su nacionaline valdžia. Reagavome greitai, vykdėme neretai sunkiai įgyvendinamus nacionalinius sprendimus ir pasitelkę visus savo vidinius resursus ieškojome būtų suteikti kuo daugiau saugumo vietos gyventojams. Tą pripažino ir aukščiausieji šalies vadovai.

Todėl kada jei ne dabar atėjo laikas pradėti įgyvendinti bent dalį viešai deklaruoto siekio – stiprinti savivaldos savarankiškumą? Jo svarba buvo akcentuojama šios Vyriausybės programoje. Tai buvo pagrindinė tema rugsėjį šalies Prezidento inicijuotame Regionų forume, kuriame visų parlamentinių šalies partijų vadovai bei merai pasirašydami memorandumą įsipareigojo stiprinti Lietuvos savivaldos savarankiškumą ir atsakomybę.

Kontekstas, rodos, nuteikiantis teigiamais ir lauktiems pokyčiams. Tačiau buvusios Vyriausybės pateiktame Seimui biudžete (vėl) nėra nieko, kas didintų savivaldos savarankiškumą arba suteiktų jai galimybes per investicijas skatinti augimą.

Šią savaitę biudžetą svarstantis Seimas turi puikią galimybę tai pakeisti ir grąžinti Vyriausybei biudžetą, kuris užtikrintų savivaldybėms svarbiausius instrumentus išlaikyti bent tą patį viešųjų paslaugų lygį ir galimybes augti.

Esminiai savivaldos siūlymai – nemažinti savivaldybių pajamų ir suteikti galimybes vykdyti investicinius projektus.

Tikimės, kad Seimo nariai nesileis apgauti vienos svarbios, tačiau itin klaidinančios jiems pateikto biudžeto detalės: savivaldos dalis biudžete įvardijama kaip didėjanti, tuo tarpu pažiūrėjus atidžiau paaiškėja, kad didėjimas yra formalus, o savivaldos finansinis savarankiškumas, kurio siekiame ir kurios poreikį deklaruojame politikai, taip ir lieka teorinis.

Iš tiesų, savivaldybių biudžetai kitamet didės tik todėl, kad bus didinamos dotacijos iš valstybės biudžeto, tai yra – valstybė finansuos tam tikras savo funkcijas, kurias ji paveda atlikti savivaldai. Tuo tarpu savivaldybių savarankiškos pajamos – mažės, kadangi ketinama surinkti mažiau gyventojų pajamų mokesčio.

Lietuvos savivaldybių asociacija siūlo padidinti savivaldybių biudžetams tenkančią GPM dalį ir taip išspręsti dvi esmines problemas: kompensuoti prognozuojamą 2021 metams 98,1 mln. eurų savivaldybių biudžetų pajamų sumažėjimą ir išlaikyti savivaldybių savarankiškų funkcijų finansavimą bent jau 2020 m. lygyje bei kompensuoti centrinės valdžios sprendimais 55,1 mln. eurų padidintas savivaldybių biudžetų išlaidas.

Kita savivaldybių stiprinimo perspektyva yra investicijos. Jos leistų gerinti verslo sąlygas, skatinti išmaniųjų technologijų plėtrą ir viešųjų paslaugų prieinamumą, atvertų galimybes žaliajai ekonomikai, ateityje užtikrinančiai tvarų ir racionalų vartojimą.

Ir nors investicijos pasitelkiant Europos Sąjungos (ES) fondus yra vienas esminių valstybės ekonominės ir regioninės plėtros prioritetų, savivaldybėms kažkodėl galioja kiek kitos taisyklės. Tiksliau – taikomi vieni griežčiausių visoje ES apribojimų, užkertančių kelią skolin-tis investicijoms.

Savivaldybės neturi galimybių pačios finansuoti investicijų savo biudžetų lėšomis, nes jų pakanka tik einamosioms išlaidoms. Savivaldybės beveik neturi galimybių ir pasiskolinti investicijoms, nes pažeistų Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme įteisintą itin griežtą biudžeto balanso reikalavimą, nors visų savivaldybių bendras įsiskolinimas sudaro vos 3 proc. visos valdžios sektoriaus skolos.

Kaskart kai Seime, Vyriausybėje ar Finansų ministerijoje ištariame žodį „skolinimasis“, užsideda raudoni pavojaus signalai. Todėl dar kartą primename – savivaldybėms skolintis būtina ne tam, kad sumokėtų už naujus automobilius, mokyklų šildymą ar socialinius būstus, o investicijoms. Investicijoms, kurios turės ilgalaikę ekonominę ir socialinę vertę gyventojams ir atskiriems regionams.

Esame paskaičiavę, kad norint pasinaudoti 2021–2027 metų ES struktūrinių fondų investicijomis regionuose, Lietuvos savivaldybėms reikėtų apie 400 mln. eurų. Ar tai didelė suma visoms 60-čiai savivaldybių per 7 metus?

Pažiūrėkime į neseniai pasipylusias vienkartinės išmokas, siūlymus dėl 13-os pensijos, ir ši suma valstybės mastu pasirodys visiškai

adekvati ir logiška, ypač įvertinus ilgametę grąžą. Juo labiau, kad šios lėšos net neturėtų atsirasti biudžete, pakaktų galimybės savivaldybėms jas pasiskolinti su visais įsipareigojimai ir atsakomybe.

Tam siūlome įsteigti vietos plėtrai skirtą tvarų finansinį instrumentą – Savivaldybių paskolų ir garantijų fondą, kuriam formuoti galėtų būti naudojamos ES Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (angl. Recovery and Resilience Facility) ir kitos ES struktūrinių fondų lėšos.

Apibendrinant banalu būtų veltis į argumentus, kad buvo sunkūs metai, o valstybė daug pasiskolino. Juk kalbame net ne tik apie finansinę išraišką. „Kažkas“ visada yra ir bus. Todėl būtent dabar yra geriausias laikas žengti į priekį ir priimti sprendimus, padėsiančius ne trypčioti vietoje, o kloti pamatus teigiamais pokyčiams.

Tai padaryti gali tik politinė valia, kuri savivaldos savarankiškumą matys ne kaip užgaidą, o kaip galimybę turėti stipresnę valstybę, klestinčius regionus, suderintus nacionalinius ir vietos interesus. Taip pat – kaip ypatingą galimybę auginti piliečių pasitikėjimą valdžia, o juk jis prasideda būtent nuo savivaldos.

Iš savo pusės galiu tvirtai pažadėti – nesustosis apie tai kalbėti. Apie būtinybę stiprinti savivaldybes, leisti joms pačioms spręsti, kaip gerinti gyvenimo sąlygas savo gyventojams, įgalinti jas investuoti į ateitį – kalbėsime apie tai toliau kiekviename susitikime, kiekviename biudžeto svarstyme, kabinete ar forume. Kalbėsime tol, kol įtikinsime politikus, kad pasenę metodai, pažadų nesilaikymas ir nepasitikėjimas nepadės mums sukurti gerovės valstybės, kuri – vis dar tikiu – yra visų mūsų pagrindinis siekis.

Rolandas Žalnierius – Latvijos lietuvių bendruomenės pirmininkas, pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkės Dalios Henke pavaduotojas. Darbo reikalais atvykęs į Rygos lietuvių vidurinę mokyklą mokyti vaikus Lietuvos istorijos ir etnokultūros, čia pasiliko ir iki šiol aktyviai puoselėja lietuvių bendruomenę Latvijoje.

Kaip gimė idėja jungtis lietuviams, išsibarsčiusiems po Latviją?

Atgavus Lietuvos nepriklausomybę, visos visuomeninės organizacijos, tarp jų ir Latvijos lietuvių bendruomenė atsikūrė ir atstatė savo veiklą 1991 m. gegužės 4 dieną. 2014 m. sausio 24 d. įvykus Latvijos lietuvių organizacijų vadovų susitikime nutarta sujungti visas esamas lietuvių bendruomenes, klubus ir organizacijas Latvijos teritorijoje. Anksčiau veikė dvi atskiros organizacijos, tai – Latvijos lietuvių bendruomenė ir Lietuvių sąjunga, jos buvo suvienytos ir nuo tos dienos lietuvių bendruomenė Latvijoje sustiprėjo.

Latvijos lietuvių bendruomenę jungia net 12 vietinių organizacijų. Atskiros Latvijos lietuvių miestų bendruomenės turi savo pirmininką, o jas visas jungia skėtinė Latvijos lietuvių

SUVIENYTA LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ LATVIJOJE: MĄSTOME OPTIMISTIŠKAI

bendruomenės organizacija. Dalyvaujame renginiuose, dažnai susitinkame su miestų bendruomenių pirmininkais, sprendžiame problemas, todėl jaučiasi glaudus ryšys ir bendradarbiavimas su visos Latvijos lietuviais. Pagal kelių metų surašymus, Rygoje gyvena apie 10 000 lietuvių, o visoje Latvijoje – apie 30 000. Iš archyvų žinome, kad lietuvių bendruomenės narių skaičius Latvijoje 1907 metais siekė net 100 000 lietuvių! Tai – ne ką mažesnis skaičius nei tuo pat metu į JAV išvykusių lietuvių.

Palaikome glaudų ryšį su Lietuva, esame globalūs, draugaujame ir bendradarbiaujame su pasaulio lietuvių bendruomenėmis – Lenkijos, Londono ir kitomis.

Kokios nuotaikos ir kokie tolimesni planai?

Išties, karantino paskelbimas paveikė Latvijos Lietuvių bendruomenę. Nuotaikos dėl viruso šį rudenį niūrokos, tačiau stengiamės išlaikyti pozityvų mąstymą, bendravimas su lietuvių bendruomenės atstovais perkeliamas į internetinius tinklus, turime Lietuvių ben-

drumenės puslapį Facebook'e. Latvijoje veikia labai nemažai lietuviškų verslų, šis tinklas yra gerai išvystytas, o karantino metu visos verslo šakos, kelionės ir susitikimai sulėtėjo.

Lietuvių bendruomenė – nemaža, pasklidusi po visą Latviją (Liepoja, Jelgava, Bauskė, Daugpilis, Ryga), turinti labai gražias ir išlaikytas kultūrines tradicijas. Didžiąją Latvijos lietuvių dalį sudaro vyresnio amžiaus žmonės. Deja, šiais metais visi renginiai apstojo. Vis dar organizavome Lietuvių dienų festivalį, tačiau atsisakėme kitų ringinių, kurie buvo tapę Latvijos lietuvių bendruomenės tradicija. Tikime, kad kitais metais galėsime suorganizuoti daug gražių ir smagių kultūrinių renginių ir pakviesti savo partnerius ir draugus ne tik iš Latvijos, bet ir atstovus iš Lietuvos, Lenkijos, Jungtinės Karalystės.

Latvijos lietuvių Rygos vidurinė mokykla, kurioje mokose net 470 lietuvių, vis dar dirba, tačiau bet kuriuo momentu vyriausybė gali įvesti daugiau ribojimų renginiams, visuomeninei ir švietimo veiklai.

Prieš pasaulinę koronaviruso situaciją, kiekvienais metais Latvijos lietuvių Rygos vidurinėje mokykloje organizuodavome dviejų dienų festivalį „Mano tėviškės spalvos“, kuriame buvo laukiami tiek vaikai, tiek suaugusieji. Šiame festivalyje sudalyvaudavo net iki 20 kolektyvų per dieną iš įvairių pasaulio lietuvių bendruomenių.

Džiaugiamės, kad šiais metais dar pavyko sukviesti nemažai lietuvių į tradicinę kasmetinę sporto šventę „Sportuokime lietuviškai“. Kasmet lietuvių bendruomenėje švenčiame Šv. Kalėdas, Velykas, Žolines, Rasos šventę, giedame himną, rengiame konferencijas, sutinkame sportininkus ir įvairius svečius iš Lietuvos. Šiais metais apie Kalėdas ir kitas

šventes kol kas negalvojame, norime, kad mūsų bendruomenė išliktų sveika, visus šventimus perkeliame į nuotolinę erdvę. Mąstome optimistiškai, pandemijos praeis, o tuomet ir planuosime didesnius sambūrius ir šventes.

Ar Latvijos lietuviai balsavo Lietuvos Seimo rinkimuose?

Nors balsuotojų skaičius galėjo būti didesnis, tačiau džiugu, kad Latvijos lietuviai balsavo Seimo rinkimuose ir visi, kurie norėjo, atidavė savo balsą. Daug Latvijos lietuvių balsavo Lietuvoje, tačiau yra nemažai ir tokių, kurie turi Latvijos Respublikos pilietybę ir nebetingai teisės balsuoti Lietuvos Seimo rinkimuose.

Ar jaučiasi Lietuvos valdžios dėmesys pasaulio lietuviams?

Manau, kad taip. Buvo sudaryta labai graži pasaulio lietuvių bendruomenės komisija. Daug dėmesio renginiams, projektams pasaulio lietuvių reikalams skiria Užsienio reikalų ministerija. Galime džiaugtis, kad Lietuvos ambasada Latvijoje dirba koja kojon su lietuvių bendruomene. Šis metas – itin užimtas, nes lietuvių bendruomenės atstovai atlieka konsulinės funkcijas – daug žmonių teiraujasi dėl sienos kirtimo, saviizoliacijos taisyklių, su koronavirusu susijusios informacijos.

Kalbino Ieva Cataldo

SUBARTONYSE DURIS ATVĖRĖ V. KRĖVĖS-MICKEVIČIAUS SODYBA

Rūta AVERKIENĖ

Subartonyse duris lankytojams vėl atvėrė atnaujintas Vinco Krėvės-Mickevičiaus gimtosios sodybos namas – memorialinis muziejus.

Rašytojo gimtojoje sodyboje į atnaujinto muziejaus atidarymo renginį „Aitvaro prisijaukinimas“ susirinkę svečiai turėjo galimybę pamatyti, kaip per pusantros metų Varėnos rajono savivaldybės administracijos įgyvendinto projekto „Vinco Krėvės-Mickevičiaus memorialinio muziejaus atnaujinimas“ metu pasikeitė namo ir visos sodybos vaizdas. Labai svarbu, kad remonto metu devyniolikto amžiaus antroje pusėje statytame name išsaugota nemažai autentiškos.

V. Krėvės-Mickevičiaus memorialinis muziejus – Merkinės krašto muziejaus padalinys.

Merkinės krašto muziejaus direktoriaus pavaduotoja, dvidešimt metų vadovavusi Subartonių muziejui, Evelina Buržinskienė pasidžiaugė, kad muziejus gražiai atnaujintas. „Renginį ne šiaip sau pavadino „Aitvaro prisijaukinimas“. Aitvaras – mitologinė būtybė, nešanti turtus. Tikėkimės, kad ir muziejus sulauks rėmėjų ir taps dar žinomesniu“.

Su švente subartoniškius ir svečius pasveikinęs Varėnos rajono meras Algis Kašėta pažymėjo, jog ši vieta labai svarbi ne tik džiūkams, bet ir Lietuvai. „Vincas Krėvė mums yra antrasis svarbus kraštiečių po M. K. Čiurlionio, ir jį mes turim tinkamai įamžinti. Muziejaus atnaujinimas – graži pradžia naujo Krėvės grįžimo į Subartonį“.

Renginio svečiai Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkė Birutė Jonuškaitė-Augustinienė, profesorė, filologijos mokslų daktarė Reda Pabarčienė, Merkinės krašto muziejaus direktorius Mindaugas Černiauskas linkėjo muziejaus darbuotojams ir ateityje dirbti kūrybingai ir iniciatyviai, kad muziejus taptų dar didesniu

traukos centru. Renginio dalyviai turėjo progą pamatyti šimtamečiame sodybos kleve balduojantį klevo lapo formos dviejų metrų ilgio ir pusantro metro pločio aitvarą. Skulptūrinę kompoziciją – aitvarą ir rašytojo atvaizdą – sukūrė skulptorius Margiris Buržinskas.

Muziejaus atnaujinimo darbus vykdydžiusios bendrovės „Ekodara“ vadovas Remigijus Indriulionis muziejui padovanojo juodo metalo „saulutę“.

Po renginio jo dalyviai keliavo į kaimo gale esančias kapinaites, kuriose perlaidoti rašytojo ir jo žmonos Onos Rebekos 1992 m. iš Amerikos parvežti palaikai. Ant kapo, kurį puošia tauto-

dailininko Ipolito Užkurnio sukurta skulptūra „Dainavos šalies dainius“, buvo padėtos gelės ir uždegtos žvakutės.

Vinco Krėvės sesers Monikos anūkė Laimutė Raugevičienė, kalbėjusi giminaičių vardu, sakė: „Mes visi augome su Krėve, jį pažįstu nuo vaikystės. Jis visus apsakymus kūrė surinkęs po kruopelytę subartoniškių ir giminaičių pasakojimų. Visi branginam savo giminaičio atminimą. Labai džiaugiuosi už iniciatyvą įkurti Vinco Krėvės literatūrinę premiją. Siūlau atidaryti sąskaitą šiai premijai, tai tikrai atsiras aukotojų“. L. Raugevičienė priminė tą faktą, jog Vincas Krėvė – Mickevičius, būdamas konsulu Baku, po Pirmojo pasaulinio karo padėjo tūkstančiams tautiečių, norėjusių grįžti į Lietuvą. Jis buvo ir marionetinės Vyriausybės ministru pirmininku, bet supratus, kad padarė klaidą, iš tos Vyriausybės atsistatydino. „Noriu paminėti tris vyrus, kurie ypatingai rūpinosi Vinco Krėvės kultūriniu palikimu – lietuvių literatūros tyrinėtojas Albetas Zalatorius, Lietuvos ir Azerbaidžano visuomenės bei kultūros veikėjas Mahiras Gamzajevs ir Vilniaus memorialinio muziejaus direktorius Vladas Turčinavičius“. L. Raugevičienė dėkojo už gražiai atnaujintą iškilaus giminaičio gimtąją sodybą ir sakė mieliai sutinkanti visuomeniniais pagrindais padirbėti muziejuje gide.

Vėliau visi dar kartą susirinko atnaujinto muziejaus kieme prisiminti išskirtinę Dainavos krašto asmenybę – mažą ūgiu, bet labai didelę dvasia. Pakalbėti apie tai, jog kiekvienas, apsilankęs Subartonyse ir užsukęs į devyniolikto amžiaus pabaigoje statytą džiūkišką Vinco Krėvės-Mickevičiaus gimtąją sodybą, turės nepakartojamą galimybę pabuvoti prie rašytojo kūrybos ištakų. Susipažinti ne tik su iškilaus rašytojo gimtosios sodybos aplinka, bet ir unikalia to laikmečio Džiūkijos regiono kultūrine istorine panorama.